

BoekenOverleg

actienota's

Inhoud

1. De auteur
2. Digitale ontwikkelingen
3. Het belang van en de nood aan onderzoek
4. Relatie Vlaanderen-Nederland
5. Het belang en de plaats van de lezer
6. Erfgoed
7. Letteren binnen Kunstenbeleid
8. Bibliotheeksector
9. Literair middenveld
10. Opleidingen
11. Steunpunt Letteren
12. De relatie tussen de letterensector en de media

De auteur

1. Inleiding

Aan het begin van het productie- en creatieve proces staat de auteur: zonder auteurs geen boekensector en –markt en geen leescultuur. De jongste jaren vonden er voor auteurs belangwekkende evoluties plaats. Het betreft zowel verworvenheden als nieuwe vragen die rijzen. Uit bestaande subsidieregelingen blijkt dat Vlaanderen de schrijvende creativiteit (in brede zin: ook digitale teksten worden geschreven) belangrijk vindt. Een reden te meer om enkele belangrijke manco's ter harte te nemen.

N.B.: het begrip 'auteur' wordt in deze nota ruim ingevuld. Behalve literaire auteurs horen er ook onder thuis: literaire vertalers, jeugdauteurs, stripauteurs, illustratoren en scenaristen.

2. Verworvenheden

1. Een belangwekkende recente realisatie is het akkoord dat de Vlaamse Auteursvereniging met de Vlaamse Uitgeversvereniging sloot i.v.m. het modelcontract voor literaire auteurs. Zo'n modelcontract bestond in Vlaanderen niet, in tegenstelling tot Nederland. VAV voert momenteel een onderzoek naar het inkomen van auteurs, opnieuw een primeur voor Vlaanderen.

2. Sinds 2008 genieten auteurs van de nieuwe fiscale regeling voor inkomsten uit auteursrechten.

3. Beleidssuggesties

1. *De leenrechtvergoeding die auteurs en uitgevers effectief ontvangen, moet worden verhoogd tot op een niveau dat vergelijkbaar is met de bedragen die in de ons omringende landen worden uitgekeerd. Tezelfdertijd mag dat niet ten koste gaan van de bibliotheken (verschraling van het aanbod, drempelverhoging) en moeten de innings- en uitbetalingsmechanismen doorzichtig verlopen, met een minimale overhead.*

2. Het sociaal statuut voor de kunstenaar is niet aangepast voor scheppende kunstenaars (auteurs, componisten, beeldende kunstenaars...), waardoor zij vaak verstoken blijven van de grote sociale vangnetten (ziekteverzekering, pensioenregeling). Er is met name een probleem voor oudere auteurs die in armoede leven.

Het sociaal statuut van de kunstenaar moet worden aangepast aan de noden van de scheppende kunstenaars. Naar Nederlands voorbeeld kan er voor oudere auteurs een eregeldsubsidie worden ingesteld.

3. Er zijn 'bedreigde minderheidsgenres': de poëzie, het essay, de literaire non-fictie. Uitgevers geven ze nauwelijks nog uit, boekhandels verspreiden ze slecht, auteurs blijven in de kou staan.

Creatieve ideeën en ondersteuningsmaatregelen dringen zich op. Voor non-fictie kan Nederland een voorbeeld zijn. Voor poëzie en essay moeten zowel uitgevers als boekhandels ondersteund worden met het oog op een kwaliteitsvol en divers aanbod van deze belangrijke genres.

4. VAV is in haar bestaan en slagkracht bedreigd door een tekort aan middelen. Vlaanderen is letterlijk te klein om een auteursvereniging louter op basis van lidgeld professioneel te laten opereren.

VAV vervult ook steunpunttaken (o.a. vertegenwoordiging en onderzoek); een structurele ondersteuning voor deze functies kan het voortbestaan van de vereniging garanderen.

1. Inleiding

De volledige waardeketen van het boek in Vlaanderen wordt meer en meer digitaal. Het e-boekplatform is een strategisch project voor het hele boekenvak. Het is een initiatief dat deel moet uitmaken van een bredere digitale kennis- en cultuurinfrastructuur in Vlaanderen. De digitalisering plaatst auteurs, uitgevers, boekhandels en bibliotheken voor grote uitdagingen, maar biedt ook kansen om een breder (internationaler) publiek aan te spreken.

2. Situatieschets

De digitalisering van het boekenvak is reeds jaren voortschrijdend bezig. Maar door de opkomst van e-readers en de tablet pc bereikt ze ook het sluitstuk van de hele keten: de lezer. Deze digitale ontwikkeling leidt ook tot een toenemende internationalisering: ontwikkeling van grote uitgeef/mediaconcerns; internationalisering van de boekenmarkt met bijhorende multimediale blockbuster cultuur (Twilight); internationalisering van een deel van de leescultuur (Stieg Larson); ontwikkeling van nieuwe internationale spelers die zich centraal in de waardeketen plaatsen zonder daarom steeds intrinsiek met boeken of lezen verbonden te zijn: Apple – hardware, Google – zoeken en reclame, Amazon – online winkel.

Een levendige digitale boeken- en leescultuur in Vlaanderen zal maar ontstaan als die ingebed is in een voldoende uitgebouwde publieke digitale infrastructuur die zowel toegang verleent tot actuele werken als voorziet in betrouwbare langetermijnbewaring en -ontsluiting van digitale publicaties.

Het commerciële boekenvak moet zich helemaal heroriënteren op een situatie waarbij het online gebeuren (zowel via mobiele telefonie, tablets als PC) een centrale plaats inneemt, wat het uitgeefproces, marketing en verkoop compleet verandert. Deze situatie schept ook mogelijkheden voor Vlaamse uitgevers: mits een innovatieve aanpak kan men zich beter op de internationale markt presenteren.

3. Verworvenheden en uitdagingen

Het publiek-privaat pilootproject voor de bouw van een e-boek platform heeft betekenis voor alle partijen in de waardeketen van de boek- en leescultuur in Vlaanderen. Dit project is een wissel op de toekomst voor een levendige en creatieve boek- en leescultuur in Vlaanderen, binnen de context van het Nederlands taalgebied en de bredere globalisering. Het is de verantwoordelijkheid van de Vlaamse overheid om dit pilootproject te laten landen in een operationele en blijvende dienstverlening,

Het e-boekplatform is een van de initiatieven waar instellingen die met publieke middelen werken hun maatschappelijke rol spelen in samenwerking met de private sector. In tal van landen wordt gewerkt aan gelijkaardige initiatieven als onderdeel van een nationale kennisinfrastructuur waar men de krachten bundelt van zoveel mogelijk instellingen in de domeinen van onderwijs, cultuur, inclusief media, en wetenschap. De focus ligt daarbij op de ontwikkeling van rijke multimediale omgevingen die maximaal toegankelijk zijn voor alle inwoners. Er is nood aan leiderschap van de Vlaamse overheid om dit ook hier te realiseren.

4. Beleidsuggesties

1. Het e-boek platform is een wissel op de toekomst voor alle actoren in het boekenvak. Na haar pilootfase moet dit project in 2012 kunnen omgezet worden in een operationele dienstverlening.
2. Er is nood aan een Vlaamse digitale strategie die recht doet aan de openheid en zin voor samenwerking die het boekenvak etaleert. Deze strategie moet zich richten op een zo breed mogelijke participatie van zoveel mogelijk burgers en actoren, én moet Vlaamse bedrijven de kans bieden om hun positie op de internationale markt te verbeteren. Conform de Vlaamse en Europese 2020 agenda's vergt dit een beleidsdomein overschrijdende aanpak.

3. Zowel boekhandels als bibliotheken zijn sectoren in transformatie. Er moeten voldoende middelen geïnvesteerd worden in onderzoek, innovatie en begeleiding van beide sectoren om de maatschappelijke rol die beide vervullen niet te verliezen in de digitale wereld.

1. Inleiding

Binnen de boekensector zijn weinig onderzoeksresultaten beschikbaar die focussen op de cultureel-literaire dimensie van boeken, lezers en auteurs. Binnen het BoekenOverleg wordt de nood aan dergelijk beleidsrelevant onderzoek nochtans regelmatig gevoeld. Zeker nu het boek en het lezen met de opgang van digitale media fundamentele veranderingen doormaken. Het BoekenOverleg vraagt daarom extra aandacht en middelen voor dit soort onderzoek.

2. Verworvenheden en uitdagingen

Verschillende organisaties en verenigingen binnen het BoekenOverleg besteden in het kader van de eigen werking klein- en grootschalige onderzoeksopdrachten uit.

Enkele voorbeelden:

- Boek.be legt sinds 2008 de publieksaankopen vast van algemene boeken in Vlaanderen en detecteert daarmee ca. 85 % van de bestedingen aan publieksboeken.
- Het gebruikersonderzoek van de bibliotheken (2004) verzamelde een schat aan informatie over de bibliotheekgebruiker.
- Het Vlaams – Nederlandse onderzoek van CANON Cultuurcel naar de 'leerlijn cultuur' moet materiaal aanleveren voor een verdieping van het lees- en literatuuronderwijs, de specifieke rol van het onderwijs in leesbevordering en methodieken voor leerkrachten.
- Daarnaast krijgen boeken en lezen een bescheiden rol in de survey naar het participatiegedrag van Vlamingen (Steunpunt Cultuur, Jeugd, Media en Sport). Die heeft als doel "het participatiegedrag, de voornaamste drempels en de attitudes rond participatie en aanbod gedetailleerd in kaart te brengen voor de domeinen kunsten/erfgoed, sociaal-cultureel werk, jeugdinitiatieven en sport, met ook oog voor diverse vormen van deelname (o.a. deelnemen vs. deelhebben)."

Het is de uitdaging om bestaande onderzoeken te inventariseren. De onderzoeksresultaten moeten bovendien ten volle geanalyseerd en gecombineerd kunnen worden.

Bronnenonderzoek en observaties moeten inzichten opleveren over de veranderende positie van het cultureel-literaire boek in boekhandel, bibliotheek, productie, media...

Daarnaast is het belangrijk dat dit soort onderzoek op regelmatige basis kan gebeuren.

Toch laat bestaand onderzoek heel wat vragen onbeantwoord.

3. Prioriteiten

Het BoekenOverleg beseft dat onmogelijk alle vragen waarmee de sector kampt, onderzocht kunnen worden. Daarom selecteerde het BoekenOverleg vier prioriteiten:

1. Boek.be, LOCUS en Stichting Lezen Vlaanderen dienden bij de Vlaamse overheid een onderzoeksaanvraag in naar **lees-, leen- en koopgedrag** van boeken in Vlaanderen. Dit moet noodzakelijke kwantitatieve en kwalitatieve basisinformatie opleveren. De resultaten zouden de basis moeten zijn voor voortgezet longitudinaal onderzoek.
2. Permanente monitoring en onderzoek zal noodzakelijk zijn ten aanzien van de ontwikkelingen op het vlak van **e-literatuur en andere digitale ontwikkelingen**. En dit zowel vanuit de invalshoek van de producent, de verdelers (boekhandel en bibliotheek), de lezer als de auteur. Terugkoppeling naar het VEP (Vlaams E-boekPlatform) - dat in het kader van innovatief aanbesteden wordt ontwikkeld - moet de positie van Vlaamse uitgevers, auteurs en distributeurs in deze nieuwe wereldwijde ontwikkelingen situeren en consolideren.
3. Een gedetailleerd **inkomsonderzoek** bij (strip)auteurs, vertalers en illustratoren kan inzichten aanleveren over de feitelijke situatie en leiden tot voorstellen op het vlak van fiscaliteit, sociaal statuut, individuele subsidiëring en uitgave-overeenkomsten. De Vlaamse Auteursvereniging is bezig met het eerste deel van dit onderzoek maar zoekt middelen om het volledige onderzoek te kunnen voeren.

4. Parallel met de landschapstekeningen die opgemaakt worden door de Adviescommissie cultuur en de Beoordelingscommissies actief in het kader van het Kunstendecreet en de veldanalyses die door de Kunstensteunpunten worden voorbereid, dient volgens dezelfde methodologie en structuur een **landschapstekening en veldanalyse van de boekensector** (culturele segmenten) te worden ontwikkeld. Een en ander moet ook bijdragen aan de positionering van de letteren binnen het kunstenlandschap.

1. Inleiding

De taalkundige band en de vele gedeelde economische belangen over de boekengrenzen heen doen een grote gemeenschappelijkheid vermoeden tussen Vlaanderen en Nederland. Toch blijkt er sprake van een brede informatiekloof en grote marktverschillen.

Gelijkvormige structuren (Stichting Lezen, Letterenfonds, de bibliotheeksector, Letterenhuis & Letterkundig museum) en economische verstremgeling hebben niet geleid tot gelijkwaardige uitwisseling van elkaars boekenproductie.

Afstemming van de grensoverschrijdende instituten en actie in deelaspecten moeten de kloof helpen verkleinen.

2. Situatieschets

De institutionele verschillen in de boekenvakorganisatie; de verschillende marktstructuren; een slechts partieel gelijklopende markt voor algemene boeken (Nederland = fictieland, Vlaanderen = non-fictieland); eigen auteurs en uitgevers eerst – enkel vertalingen gelijklopend - leiden niet tot het beeld van een geïntegreerde gezamenlijke markt.

Er zijn veel mogelijke verklaringen. Met de feitelijke elementen van selectieve aandacht in media, 'eigen volk'-presentatiekeuzes in boekhandels en aanwezigheid in bibliotheekcollecties als basis en belangrijke onderstroom. De topvijftig wijst op de grote invloed van de eigen media en mediafiguren. De geringe uitwisseling van kranten, tijdschriften, radio en tv-programma's over de grenzen heen, belet de uitwisseling van informatie over de boekproductie en auteurs naar elkaar. Versterkt door overfixatie op de selectieve berichtgeving in de eigen media. Er is een brede acceptatie van internationale (bestseller)auteurs, maar amper voor de auteurs en uitgevers uit het buurland.

3. Verworvenheden en uitdagingen

Organisatorisch en qua werkvormen is er veel overleg en samenwerking over de grenzen tussen de not-for-profit organisaties (Stichting Lezen, Letterenfonds, bibliotheeksector, Letterenhuis en Letterkundig museum), maar inhoudelijk ligt het accent op de eigen productie. Opererend binnen een op zichzelf gerichte media-, lezersselectie- en economische omgeving.

De publicatiemogelijkheden van Vlaamse fictieauteurs zijn, ondanks een inhaalbeweging de laatste jaren, voornamelijk geconcentreerd bij Nederlandse uitgeverhuizen. Wat niet betekent dat ze daarom volle aandacht in Nederland krijgen. Vlaamse jeugdauteurs en illustratoren kunnen terugvallen op actieve Vlaamse uitgevers, maar krijgen moeilijk voet aan de grond in Nederland. De nieuwe generatie striptekenaars is nog niet doorgedrongen tot de Nederlandse boekenplanken.

Komen tot een meer evenwichtige aandacht van elkaars literaire en culturele boekproductie zal een langetermijnproces zijn met een belangrijke rol voor de uitgeverijen en de literaire mediators (pers, bibliotheken, boekhandel, onderwijs).

4. Beleidsuggesties

De werking van transnationale instituten als Nederlandse Taalunie met de digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren (DBNL) in het bijzonder, de Buren, Cultureel Verdrag Vlaanderen – Nederland, De Brakke Grond moet complementair zijn en niet dubbelop met de intensieve samenwerking die er reeds is tussen gelijkgerichte afzonderlijke organisaties in Vlaanderen en Nederland (Stichting Lezen, Letterenfonds, bibliotheekorganisaties, economische boekensector, erfgoedsector). Dit vereist een geactualiseerde taakdefinitie van deze instituten in overleg met de sector, meer Vlaams-Nederlandse beleidsafstemming en uittekenen van gewenste synergieën.

Het beleid kan in deelaspecten impulsen geven:

1. uitwisseling van auteurs bevorderen
2. vertalers gelijke professionele kansen bieden vertrekkend van een transnationale master literair vertalen

3. uitgevers blijven ondersteunen om literair waardevol maar commercieel risicovol werk uit te brengen
4. boekhandel en bibliotheken stimuleren om in hun spreidingsrol ook 'grens'overschrijdend te zijn
5. een gemeenschappelijke visie op de literaire canon / literaire klassiekers - inclusief omkaderende en toeleidende initiatieven - moet in beide landen de kennis en beschikbaarheid verhogen
6. media, leespubliek en mediatoren actief informeren en confronteren met het aanbod van de burens
7. de zichtbaarheid van literaire tijdschriften verbeteren

1. Inleiding

Alle burgers hebben recht op gelijke kansen wat betreft toegang tot teksten en informatie. Daarbij gaat het niet louter om 'kunnen lezen' maar ook om 'graag lezen'. Partners in leesbevordering werken aan een doorgaande leeslijn waarbij competentie, participatie, bemiddeling en talentontwikkeling voorop staan. Ze pleiten voor het doorbreken van schotten tussen diverse beleidsdomeinen, extra aandacht voor de competentieverwerving van bemiddelaars en steun aan welzijnsinitiatieven met aandacht voor de functies van lezen.

2. Situatieschets

Lezen start bij voorlezen en later zelf kunnen lezen. Technische leesvaardigheid is een basisvereiste om informatie uit teksten te kunnen verwerven en om volwaardig te kunnen participeren aan de maatschappij. Naast een informatieve functie heeft lezen net zo goed een creatieve, emotionele, pedagogische, ontspannende en esthetische functie. Het gaat niet alleen om 'kunnen' maar ook om 'graag doen'. Beide functies zijn vervat in de eindtermen en zijn dus een opdracht voor het onderwijs, maar de tweede component vraagt ook om aandacht en begeleiding buiten de schoolmuren. Lezen heeft een plaats in de vrije tijd en dat een leven lang.

Alle burgers van het land hebben recht op gelijke kansen wat betreft de toegang tot teksten en informatie. Het is de rol van de overheid om deze gelijke kansen waar te maken. De overheid mandateert en ondersteunt onderwijs, cultuur (o.a. de bibliotheken en Stichting Lezen) en media om dit kansenbeleid optimaal te realiseren en bruggen te slaan tussen (potentiële) lezers en (literaire) teksten. Competentie, talentontwikkeling, bemiddeling en participatie zijn de sleutelwoorden.

Partners in leesbevordering stellen zich als taak een doorgaande leeslijn die de onderwijskundige leerlijn aanvult, breed te implementeren. De ambitie is alle leeftijden en alle sociale lagen van de bevolking toe te leiden naar een boeiend aanbod van lectuur die in alle breedte en diepte aan informatieve, ontspannende, vormende en esthetische behoeften tegemoetkomt.

3. Verworvenheden & uitdagingen

- Er is in het laatste decennium veel aandacht voor lezen gevraagd en verworven door inspanningen van de bibliotheeksector, leesbevorderingsorganisaties, het commerciële luik van het boekenvak en de media. Sommige scholen maken het verschil met goede leesbegeleiding, een verstandig aankoopbeleid en/of een goede samenwerking met de bibliotheek. Tegelijkertijd blijkt dat veel mensen niet lezen, o.a. uit de participatiesurvey van Re-creatief Vlaanderen¹. Leescultuur is m.a.w. een 'concept in crisis' (R. Soetaert, *De kunst van het lezen*). In het debat over leescultuur worden verschillende oorzaken aangehaald. Zo is concurrentie van andere vrijetijdsactiviteiten de laatste jaren fel toegenomen en speelt het overaanbod een rol. Ook de toenemende mogelijkheden van de digitalisering hebben een sterke invloed op het leesgedrag.

- Eén op zeven Vlamingen blijkt laaggeletterd. Ze hebben te weinig basiscompetenties om zich adequaat te handhaven in de moderne samenleving. Toegang tot boeken en informatie is echter een recht voor iedereen. Dat recht te realiseren voor sociaal kwetsbare groepen is een bijzondere opdracht die een specifieke aanpak vergt waarin - naast de opdracht van het onderwijs - de sociale en culturele sector elkaar moeten vinden. Met veel respect moet geluisterd worden naar de noden die kwetsbare groepen zelf aan de orde stellen en ze

1 Op de vraag 'Hoeveel romans en poëziebundels heeft u de afgelopen 6 maand gelezen?' antwoordde 67 % van de 14-85-jarigen 'geen enkele', 22 % 'één tot vijf' en 11 % 'meer dan zes'.

moeten in de projecten geïmplementeerd worden. Nieuwe digitale ontwikkelingen mogen niet leiden tot een kloof. In die context zijn bibliotheken en onderwijs partners in het Plan Geletterdheid en zoeken ze naar een aanpak die het verschil kan maken.

- Scholen, leesbevorderingsorganisaties en bibliotheken doen inspanningen om - onafhankelijk van economische overwegingen - de diversiteit van het boekenaanbod onder de aandacht van een breed publiek te brengen. Op die manier werken ze marktcorrigerend. Daarnaast staan ze voor een interculturele uitdaging.

4. Beleidssuggesties

1. Samenwerking

Het is nodig om schotten tussen de beleidsdomeinen te doorbreken. Nu al leveren CANON Cultuurcel en ACCE (Ambtelijke Coördinatie Cultuureducatie) inspanningen om de scheidingslijnen tussen cultuur en onderwijs te doorbreken. Het lijkt ons wenselijk om ook naar welzijn, vrije tijd en jeugd (cf. lokale tendensen) bruggen te slaan ten bate van de literaire cultuur van brede bevolkingsgroepen, met bijzondere aandacht voor maatschappelijk kwetsbare en moeilijk te bereiken groepen. Op die manier kan samenwerking gefaciliteerd en kunnen geslaagde experimenten uit de praktijk ondersteund worden.

2. Inzetten op de competentieverwerving van bemiddelaars

Bibliotheekmedewerkers (in opleiding) en leerkrachten (in opleiding) zijn belangrijke toeleiders tot lezen, tot informatie verwerken, via boeken en andere dragers. Hun competentie en kennis is cruciaal om alle lezers gelijke kansen te bieden. Inzetten op hun kennis van het aanbod en technieken om die gidsfunctie te realiseren, verdient de nodige aandacht. Goede praktijkvoorbeelden zijn er, maar ze zijn niet altijd even breed gekend.

3. Welzijnsinitiatieven met aandacht voor de functies van lezen ondersteunen

Initiatieven die worden genomen vanuit welzijn om kwetsbare doelgroepen in contact te brengen met de bibliotheek, boeken... moeten worden ondersteund, begeleid en bekend gemaakt. Het Participatiedecreet tekende een kader uit met mogelijkheden. Die kansen moeten in de toekomst verder worden uitgewerkt.

1. Inleiding

De identiteit van het hedendaagse boek is sterk geworteld in het verleden. Oude boeken- en archiefcollecties zijn bovendien een essentieel onderdeel van ons collectief geheugen. Ook de erfgoedaspecten van het boek verdienen daarom de nodige aandacht. De grootste uitdagingen op dit gebied zijn de inventarisering, conservering en digitalisering van het Vlaamse geschreven en gedrukte erfgoed. De recent opgerichte Vlaamse Erfgoedbibliotheek en het Letterenhuis bieden garanties voor een broodnodige geïntegreerde en gecoördineerde aanpak.

2. Situatieschets

Het papieren erfgoed dat betrekking heeft op boeken en letteren is in Vlaanderen erg verspreid. Het bevindt zich zowel in publieke instellingen als in privécollecties. De meer dan 250 bibliotheken die het Vlaamse boekenerfgoed bewaren en documenteren, vormen de basis van ons geschreven geheugen. Deze zogenaamde **erfgoedbibliotheeken** worden gekenmerkt door een grote diversiteit: middeleeuwse handschriften en vroege gedrukte boeken wisselen er af met krantencollecties, schoolboeken, gedigitaliseerde bestanden, digital born boeken, fotocollecties enz. Ook de instellingen waar deze collecties bewaard worden, zijn divers. Het gaat van openbare en universiteitsbibliotheeken tot stedelijke collecties, museumbibliotheeken en klooster- en abdijbibliotheeken, waarvan de omvang zeer sterk kan wisselen. Erfgoedbeheer behoort niet altijd tot hun kerntaken. Deze grote verscheidenheid betekent een grote rijkdom, maar ook een ernstige uitdaging. De bibliotheken trachten hun collecties optimaal te bewaren voor huidige en toekomstige generaties, ze te beschrijven en ter beschikking te stellen van een zo ruim mogelijk publiek.

Ook het **archivalische erfgoed** met betrekking tot de letteren is verspreid over diverse instellingen. De belangrijkste en meest omvangrijke collectie wordt bewaard in het Letterenhuis, maar ook bibliotheken, musea en universiteiten bezitten vaak literaire archivalische collecties. Daarnaast is er het literaire erfgoed in privébezit: archiefvormers of hun erven, verzamelaars en antiquaren beheren soms kostbaar erfgoed dat op termijn aan de gemeenschap zou moeten toekomen.

3. Verworvenheden en uitdagingen

Het Cultureel Erfgoeddecreet van 2008 heeft de publieke en privésector gesensibiliseerd voor het papieren erfgoed. Bovendien heeft het een aantal instrumenten aangereikt om een coherent erfgoedbeleid uit te werken.

De oprichting van de Vlaamse Erfgoedbibliotheek houdt beloftes in voor een professionele omgang met de gedrukte erfgoedcollecties: binnen deze netwerkorganisatie wordt expertise uitgebouwd ten voordele van alle bibliotheken die erfgoedcollecties bewaren. Voor de bibliotheeksector mag het Erfgoeddecreet zonder meer revolutionair worden genoemd, omdat er voor het eerst een gestructureerde en continue aanpak mogelijk wordt gemaakt.

De erkenning van het Letterenhuis als het culturele thema-archief voor het literaire erfgoed bevestigt de centrale positie van het Letterenhuis en geeft het meteen de opdracht om voor dit thema de nodige expertise verder te ontwikkelen en uit te dragen.

Toch blijven er niet te onderschatten problemen bestaan. De volgende aandachtspunten worden als prioritair beschouwd:

• Het in kaart brengen van het verspreide erfgoed

In vele gevallen zijn de collecties en bestanden onvolledig in kaart gebracht en geïventariseerd, zodat we bv. geen overzicht hebben van alles wat er ooit in Vlaanderen is geschreven en uitgegeven. De samenstelling van soortgelijke overzichten vordert te traag door de noodgedwongen kleinschalige aanpak.

• **Materiële zorg: conservering en preserving**

Het materiaal is kwetsbaar en stelt hoge eisen inzake conservering. Vooral 19de- en vroeg-20ste-eeuwse documenten (enorme aantallen kranten, maar ook archiefdocumenten, manuscripten en gedrukte boeken uit die tijd) lijden onder verzuring. Vele gebouwen zijn ongeschikt om papieren collecties op lange termijn te bewaren. Een algemeen zicht op de bewaartoestand van het papieren erfgoed ontbreekt. Bovendien is er een grote behoefte aan goed opgeleide deskundigen inzake conservering en geïntegreerde preserving.

• **Digitalisering en digitaal erfgoed**

Digitalisering kan een goede oplossing zijn om de originelen te beschermen en om ze meteen bij een ruim publiek bekend te maken, maar het ontbreekt aan middelen om grootschalige digitaliseringsprojecten op te zetten en om, bijvoorbeeld, een rol van betekenis te spelen in het Europeana-project. Er zijn bovendien onvoldoende voorzieningen in Vlaanderen om het cultureel erfgoed dat in digitale vorm tot stand komt op een goede manier te bewaren en ter beschikking te stellen tot in de verre toekomst. De initiatieven die nu genomen worden zouden beter op mekaar moeten worden afgestemd en de Vlaamse Erfgoedbibliotheek en het Letterenhuis moeten er altijd bij betrokken worden.

• **Publiekswerking en internationalisering**

Een bewustmaking van het grote publiek voor het (literaire) erfgoed vraagt ernstige inspanningen, die de mogelijkheden van individuele instellingen meestal overstijgen. Het rijke Vlaamse literair erfgoed verdient het om binnen het Nederlandse taalgebied en daarbuiten duidelijker op de kaart te worden gezet.

• **Collectievorming**

De erkenning van het Letterenhuis als collectiebeherende archiefinstelling zal de overdracht van literaire archieven stimuleren. Anderzijds is het zo dat de verwerving van belangrijk antiquarisch boekenerfgoed en van literaire archieven van canonfiguren vaak de middelen van de individuele erfgoedinstellingen overstijgt. De oprichting van een Cultureel Erfgoedfonds kan één van de pistes zijn om aan deze nood tegemoet te komen.

4. Beleidssuggesties

1. Vergroten van de slagkracht van de Vlaamse Erfgoedbibliotheek en het Letterenhuis opdat ze het veld op een kwalitatieve manier kunnen ondersteunen.
2. Uittekenen van een geïntegreerd en gecoördineerd beleid inzake conservering en bibliografische ontsluiting, o.m. op basis van de masterplannen die de Vlaamse Erfgoedbibliotheek in 2012 zal voorleggen.
3. Opzetten van een grootschalig digitaliseringsproject voor cultureel erfgoed in Vlaanderen, om de grote achterstand inzake conservering en digitalisering ten opzichte van de ons omringende landen in te halen.
4. Stimuleren van de verdere professionalisering van het erfgoedveld door het uitbreiden en versterken van de plaats van erfgoedbeheer in de opleidingen in het hoger onderwijs en in het vormingsaanbod.

1. Inleiding

De opgelopen achterstand van de letterensector ten opzichte van de andere sectoren in het voorbije decennium qua financiële middelen wordt bestendigd als de letterensector in 2010 en 2011 evenveel moet inleveren. Een noodzakelijk inhaalmanoeuver blijft uit.

Literatuur werkt nu noodgedwongen in de marge. Kruisbestuiving en het samengaan van literatuur met andere kunsten moet – ook financieel - gestimuleerd worden. Beleid voor andere cultureel waardevolle genres moet bijkomend ontwikkeld worden.

2. Situatieschets

De feitelijke situatie dat de letterensector in 2010 en 2011 even veel moet inleveren dan de andere kunstensectoren bestendigt de opgelopen achterstand. In absolute cijfers is de dotatie van het VFL in de periode 2000 – 2009 gestegen met 22 %. Indien overgedragen middelen voor letteren die buiten de bevoegdheid van het VFL werden gebracht toch mee worden verrekend, zou de theoretische stijging 51 % bedragen.

Het Kunstendecreet beoogt een integrale aanpak van alle kunstuitingen. Literatuur werkt nu veelal in de marge. Doordat de uitvoering van het letterenbeleid toevertrouwd is aan het verzelfstandigde VFL worden de letteren 'administratief' soms niet mee genomen of door andere beleidsdomeinen niet (h)erkend. Bovendien dekken de 'letteren' niet alle cultureel waardevolle boekgenres en door niet gefocust beleid is er slechts een zeer beperkte aandacht voor genres als bijvoorbeeld non-fictie, kunstuitgaven, tijdsdocumenten en maatschappijbevragende essays.

Vernieuwing in de kunsten komt vaak voort uit een kruisbestuiving tussen disciplines. Door de schotten tussen de subsidieregelingen lijkt het erop dat de literatuur (als artistieke discipline) momenteel niet volwaardig kan deelnemen aan deze kruisbestuiving.

3. Verworvenheden en uitdagingen

De oprichting en consolidering van het VFL heeft aan de sector een professionaliserings- en samenwerkingsimpuls gegeven. De publiekswerking van Stichting Lezen en LOCUS heeft de positie van het boek en de lezer in het veranderende medialandschap versterkt maar vereist volgehouden en nieuwe actie(middelen) in de uitdagingen van het digitale tijdperk en de veranderende maatschappij.

Literatuur zou een vanzelfsprekende plaats moeten kunnen innemen naast theater, film, dans, performance, beeldende kunsten ...

4. Beleidssuggesties

Professionele kunstorganisaties, cultuurcentra en openbare bibliotheken moeten gemotiveerd en gesteund worden om extra aandacht te blijven hebben voor literatuur. Organisaties die al structureel gesubsidieerd zijn voor hun werking moeten via projectsubsidies aangemoedigd worden om experimentele en vernieuwende literaire manifestaties op te zetten. In hun professionele werking krijgt een creatief letterenluik goede groeikansen. En de expertise van deze organisaties in andere kunstdisciplines kan zorgen voor interessante kruisbestuivingen en ontwikkelingen op literair vlak.

Naast een letterenbeleid, moet er ook een breder boekenbeleid ontwikkeld worden dat de gepaste instrumenten ontwikkelt voor de ondersteuning en stimulering van andere cultureel waardevolle boekgenres.

Samenwerking met andere beleidsdomeinen als onderwijs, economie, welzijn, gelijke kansen en internationaal beleid zijn daarbij vanzelfsprekend.

1. Situatieschets

In de openbare bibliotheek kan elke burger terecht met zijn vragen over kennis, cultuur, informatie en ontspanning. De bibliotheek bemiddelt actief bij deze vragen en zorgt voor een veilige omgeving. Haar collectie is niet alleen divers en rijk samengesteld, maar werkt ook marktcorrigerend.

De bib stimuleert smaakontwikkeling bij de gebruikers en helpt hen hun weg te vinden in het ruime aanbod. Ze is dichtbij en laagdrempelig, een neutrale publieke plek die openstaat voor het brede publiek. Met extra inspanningen worden specifieke doelgroepen gestimuleerd om deel te nemen en zo ook deel uit te maken van de maatschappij. Als instrument van een lokaal bestuur kan de bibliotheek meeschrijven aan het verhaal van haar stad of gemeente. Haar unieke positie op het knooppunt van cultuur, vorming en onderwijs, welzijn of gemeentelijke ontwikkeling biedt heel wat kansen en wordt nog versterkt door een integrale benadering.

De bibliotheek is bij uitstek een netwerkorganisatie en put daaruit om een divers en kwaliteitsvol aanbod te realiseren. Ze werkt samen met bibliotheken in andere gemeenten, maar ook met provinciale (Provinciaal Bibliotheekstelsel (PBS), Streekgericht Bibliotheekbeleid (SBB) en Vlaamse (LOCUS, Bibnet) knooppunten in het netwerk. Het is door dit netwerk dat bibliotheken in staat zijn om snel nieuwe technologie en toepassingen te integreren in hun werking. Het belang van dit netwerk kan enkel toenemen in de toekomst gezien de toenemende digitalisering van cultuur en informatie.

Onder invloed van technologische, bestuurlijke en maatschappelijke ontwikkelingen vernieuwt de bibliotheek zichzelf. Dit gebeurt op diverse manieren en schalen: interne (her)organisatie tot één vrijetijdsdienst, implementatie van RFID, web 2.0., de werking van PBS, het Vlaams E-Bookplatform (VEP)... Daarnaast zijn er ook heel wat uitdagingen die hieronder aan bod komen.

2. Verworvenheden / uitdagingen

Bibliotheken staan voor heel wat uitdagingen die u terugvindt in de bijlage 'Zeven uitdagingen voor de lokale bibliotheek. Een strategisch kader.'² LOCUS en Bibnet ondersteunen bibliotheken in hun lokale verandertrajecten in het project Publieke Werken, gebaseerd op een grondige zelfevaluatie. Vier van de zeven uitdagingen uit bovengenoemde tekst kan een lokale bibliotheek zelf aangaan. Andere overstijgen het lokale niveau, en lijsten we hier op.

Een geschikt personeelsbeleid - Bibliotheken hebben een brede rol in de lokale context, zoals bijvoorbeeld sociale en digitale inclusie stimuleren. De professionele ontwikkelingen in de sector zijn talrijk: digitalisering en automatisering, integrale beleidsvoering, samenwerking en schaalvergroting... De behoefte aan een professionele bibliotheekstaf met aangepaste *competenties* (management, marketing, ICT, sociale en culturele agogiek...) stijgt dan ook. Het decreet Lokaal Cultuurbeleid speelt hierop in met de bepaling dat de helft van het bibliotheekpersoneel op A- of B-niveau moet functioneren.

De actuele onevenwichtige leeftijdspiramide met heel veel oudere personeelsleden maakt deze nood nog prangender. De sector staat immers voor een grote uitstroom van kennis en ervaring.

² Zie: <http://www.locusnet.be/portal/page/portal/ver-1/Locus/LokaalCultuurmanagement/Management%20Bib/Organisatieontwikkeling/Zeven%20uitdagingen%20voor%20de%20lokale%20bib.pdf>

Een nieuw organisatiemodel - Nogal wat bibliotheken zijn te klein voor een efficiënte en toekomstgerichte werking. Samenwerking wordt cruciaal: met onderwijs, welzijn, educatieve sector, cultuurcentra, gemeentelijke diensten...

Daarnaast biedt ook schaalvergroting kansen tot efficiëntiewinst. Belangrijke processen kunnen op een ruimere schaal georganiseerd worden, zodat lokaal tijd vrijkomt voor netwerking met andere organisaties en voor een meer actieve begeleiding van de gebruikers.

De uitdagingen van de toekomst vragen om slagkrachtige bibliotheken. Dit impliceert dat er wordt nagedacht om op middellange termijn tot een nieuw organisatiemodel te komen.

Het is opvallend dat er elk jaar heel wat nieuwe, hedendaagse infrastructuur wordt gebouwd, vaak met een bijzondere architecturale waarde. De bibliotheek blijft in de ogen van besturen en burgers dus een symboolplek waar mensen mekaar vrijblijvend kunnen ontmoeten. Een plek met écht publieke waarde, misschien omdat ze er altijd al geweest is en daardoor bijna vanzelfsprekend is geworden.

3. Vragen aan het beleid

Een nieuw organisatiemodel en een goed personeelsbeleid kunnen maar gerealiseerd worden als Vlaanderen voldoende de regie voert. Daarbij is nood aan visie die interbestuurlijk wordt gedeeld, en waarbij Vlaanderen er over waakt dat alle Vlamingen een beroep kunnen doen op kwaliteitsvolle en welomschreven bibliotheekdiensten.

De sector moet blijven innoveren, wil men de maatschappelijke en technologische evoluties blijven volgen. Die investeringen zijn nodig op alle niveaus: lokaal, regionaal en Vlaams. De ontwikkeling van de digitale bibliotheek, heeft Vlaanderen op zich genomen. Dit moet dan ook blijvend waargemaakt worden met voldoende middelen en instrumenten zodat dit alle lokale bibliotheken ten goede komt.

Net zoals lokaal steeds meer integraal gedacht wordt moet ook het Vlaamse niveau schotten doorbreken:

- tussen cultuur, onderwijs, media en wetenschap om tot een gemeenschappelijk kennisinfrastructuur te komen in Vlaanderen die inspeelt op de digitale noden van een steeds gevarieerder en hoger opgeleide bevolking.
- tussen cultuur en welzijn om ten volle de inclusieve rol van lokale bibliotheken te laten ontwikkelen voor alle groepen in de samenleving
- tussen cultuur, innovatie en economie om projecten zoals het e-boekplatform te laten renderen op al die domeinen.

1. Inleiding

Literaire organisaties worden momenteel via verschillende subsidiekanalen gesubsidieerd. Dit leidt in de praktijk tot een gebrekkige afstemming en een onproductieve inzet van de (beperkte) middelen voor letteren.

Een overkoepelend beleid rond het literaire middenveld en de bundeling van de middelen moet tot meer efficiëntie en doelgerichte integratie leiden.

2. Situatieschets

Het literaire middenveld is een verbindingsfactor tussen de literaire creatie en de lezer. De not-for-profit-organisaties en initiatiefnemers in het literaire middenveld zorgen mee voor de verspreiding, de ontwikkeling en de presentatie van literatuur in al haar genres. Sommigen onder hen richten zich ook op dienstverlening, zingeving en belangenbehartiging.

Naast de creatie en de productie van literatuur is het belangrijk dat de literaire producten een (lezers)publiek vinden. Het literaire middenveld is belangrijk om literatuur te presenteren, de lezer/bezoeker te informeren, over literatuur te reflecteren, nieuwe literaire vormen te stimuleren ...

Literaire organisaties worden momenteel via uiteenlopende subsidiekanalen gesubsidieerd. Naast de VFL-subsidies, zijn er subsidies voor literaire organisaties in het kader van het Kunstendecreet, nominatum in de begroting en via uitbestede opdrachten. Een bundeling van die middelen zal de beoordeling, de aansturing en opvolging, de samenwerking en de synergie tussen de organisaties versterken en verbeteren.

3. Verworvenheden en uitdagingen

De verschillende subsidiewegen hebben de middelen voor de letterensector verhoogd maar niet in gelijke mate van de andere kunstensectoren (zie ook p. 14 "Letteren binnen kunstenbeleid").

Het literaire middenveld en de professionele werking van literaire organisaties moeten extra ondersteund worden en bijkomende groeikansen krijgen. Voldoende diversiteit in het literaire middenveld moet gewaarborgd worden, van zowel aanbieders, doelgroepen en genres als ingezette instrumenten. Creatieve samenwerkingsverbanden zowel binnen het literaire veld (tijdschriften, auteurs, manifestaties...) als sectoroverschrijdend met andere kunstvormen moeten de (literaire) boekencultuur in Vlaanderen volop laten bloeien en zo de achterstand van het literaire middenveld ten opzichte van andere kunstensectoren geleidelijk wegwerken.

4. Beleidsuggesties

Minister Schauvliege bevestigt in haar beleidsnota cultuur dat er gewerkt moet worden aan een geïntegreerd letterenbeleid: "Het VFL heeft een duidelijke uitdaging voor de komende jaren: werken aan een geïntegreerd letterenbeleid. Hiertoe wil ik de versnippering in de subsidiëring voorkomen en bewaken dat de Letteren als volwaardig meedraaien in de kunstensector."

Uiterlijk voorjaar 2011 moet de inventarisatie gebeuren, een invoeringsplan ontwikkeld worden en een tijdspad voor de integratie van deze organisaties en projecten uitgetekend worden. De toewijzing of herschikking van de financiële middelen zijn de onderliggende voorwaarden. Tegen de start van de volgende meerjarige subsidieperiode in het Kunstendecreet (2013) moet dit plan uitgevoerd zijn.

Bij dit integratieproces moet de bestaande diversiteit behouden blijven en mag het geen verdoken bezuinigingsoperatie inhouden.

1. Inleiding

Het bestaande aanbod aan opleidingen voor de brede boekensector volstaat niet of is in zijn bestaan bedreigd. Hoewel onderwijs een afstemming tussen opleidingen en arbeidsmarkt nastreeft, merken we dat de ontwikkelingen binnen onderwijs een eigen dynamiek volgen die in grote mate ontsnapt aan de invloed van de culturele sector.

2. Situatieschets

De bibliotheeksector en de archiefsector kennen sinds lange tijd gevestigde opleidingen op verschillende niveaus. De opleidingen en de bibliotheek- en archiefsector ontmoeten elkaar geregeld binnen de Commissie Coördinatie Bibliotheekopleidingen (Cocobi). Er bestaan ook opleidingen voor preservatie, conservatie en restauratie. Het commerciële boekenvak werkt samen met de opleiding Informatie- en Bibliotheekwetenschap aan de Universiteit Antwerpen.

3. Verworvenheden en uitdagingen

De bibliotheeksector evolueert snel. Onder invloed van tendensen als schaalvergroting, doorgedreven automatisering en digitalisering en de invoering van performante bibliotheekbeheersystemen, toegenomen aandacht voor de noden van de gebruiker en betere integratie in het lokale maatschappelijke veld, worden van bibliotheekmedewerkers zeer uiteenlopende competenties verwacht. Naast vaktechnische kennis en vaardigheden, worden agogische, communicatieve en managementcompetenties steeds belangrijker.

Ook in de archiefsector is er nood aan bredere competenties. Digitale ontwikkelingen brengen nieuwe uitdagingen mee. Een toenemende erkenning van het maatschappelijke belang van archieven, brengt met zich mee dat er nood is aan archivariissen met specifieke achtergrond, bijvoorbeeld op het vlak van letterkunde en literatuurgeschiedenis.

Hoewel het boekenvak duizenden mensen te werk stelt, is er geen enkele opleiding die specifiek gericht is op het opleiden van mensen voor het vak. De opleiding die het meest aansluit bij de bibliotheeksector en de boekensector is de opleiding IBW georganiseerd door de UA. Vanuit het BoekenOverleg vragen we dat deze opleiding wordt uitgebouwd tot een structureel erkende masteropleiding. Vlaanderen heeft geen master in boekwetenschappen, in tegenstelling tot Wallonië waar een master in boekwetenschappen wordt gedoceerd aan de UCL en de ULB.

In de erfgoedsector is de problematiek van conservering, conservering en restauratie prangend. Toch is er een nijpend gebrek aan goed opgeleide deskundigen op dit terrein. Er staat geen nieuwe generatie klaar om het heft over te nemen van het tiental deskundigen die vandaag in Vlaanderen actief zijn.

Gezien de snelle evoluties in al deze domeinen, is er niet alleen nood aan reguliere basisopleidingen, maar ook aan specifieke bijscholingen.

Ontwikkelingen binnen het onderwijs maken de toekomst van de bestaande opleidingen erg onzeker. Door onvoldoende investeringen zijn de (universitaire) opleidingen ernstig bedreigd en nieuwe opleidingen onmogelijk, ondanks een uitgesproken belangstelling van de studenten. Nascholingen aan de bibliotheekscholen zullen binnenkort niet meer mogelijk zijn.

4. Beleidsuggesties

Hoewel onderwijs een afstemming tussen opleidingen en arbeidsmarkt nastreeft, merken we dat de ontwikkelingen binnen onderwijs een eigen dynamiek volgen die in grote mate ontsnapt aan de invloed van de culturele sector. Vragen en noden die binnen de culturele sector en binnen het boekenvak leven, krijgen binnen onderwijs onvoldoende een antwoord.

Het BoekenOverleg vraagt dan ook:

- Een beter overleg tussen onderwijs en cultuur inzake de reguliere opleidingen en de mogelijkheden voor bijscholingen, zodat het onderwijsaanbod werkelijk afgestemd is op de noden van de sector.
- Aandacht en ondersteuning voor opleidingen 'creatie': literaire vertalers (transnationale master), scenaristen, illustratoren, schrijfdocenten...
- Ondersteuning voor de uitwerking van een realistisch toekomstplan voor de relevante opleidingen, aansluitend bij de noden van de sector. Daarbij wordt gezocht naar optimale synergie tussen de bibliotheeksector, de archiefsector en de noden van het commerciële boekenvak.
- Speciale aandacht voor het kennisdomein jeugdliteratuur binnen de relevante opleidingen.
- De uitbouw van de opleiding IBW aan de UA tot een volwaardige masteropleiding voor de boekensector.
- Het ondersteunen van de opleiding van conservatie- en restauratiedeskundigen en van bibliothecarissen die de zorg hebben voor ons cultureel erfgoed.

1. Inleiding

De letterensector heeft geen steunpunt. Daardoor wordt die in de kunstensector gemarginaliseerd, en ontbreken de letteren in binnen- en buitenlandse kunstenuitdagingen. Deelfuncties worden ingevuld door de VAV, het Kunstenloket, het VFL, Stichting Lezen en Boek.be. De sector is geen vragende partij voor een afzonderlijk steunpunt, maar ziet wel een oplossing in een zelfstandige, voltijdse steunpuntfunctie

2. Situatieschets

De actieve bijdrage van steunpunten aan de communicatie tussen beleid en praktijk en de waardevolle initiatieven die deze dialoog heeft opgeleverd, is duidelijk aangetoond in de andere kunstensectoren. Zowel in beleidsontwikkeling als -evaluatie hebben de steunpunten zowel voor hun achterban als voor het overkoepelende cultuurbeleid een stimulerende, bevragende als ondersteunende rol.

De letterensector heeft als enige kunstdiscipline geen steunpunt(werking).

3. Verworvenheden en uitdagingen

Deelfuncties rond managementondersteuning, onderzoek en beeldvormende initiatieven worden nu vanuit een servicegerichte werking professioneel maar slechts partieel ingevuld door andere organisaties in de sector. VAV als auteursvakbond voor haar leden. Boek.be als koepel van de economische actoren voor hun belangen. VFL voor de doelgroepen die ze aanspreken met hun subsidieregelingen en projecten maar ook ijveren voor structurele acties en gerichte informatieverschaffing. Het Kunstenloket door doelgroepgerichte sessies en de individuele adviesfunctie op zakelijk en juridisch vlak.

Alle inzet ten spijt blijven een aantal deelfuncties oningevuld en/of ongecoördineerd.

4. Beleidsuggesties

De sector ervaart de voordelen van deze gespreide functievervulling en is dus geen vragende partij voor een afzonderlijk steunpunt, maar ziet wel een oplossing in een zelfstandige, voltijdse steunpuntfunctie. Die zou de niet ingevulde deelfuncties kunnen vervullen rond managementondersteuning voor de eigen werking of niet-gesubsidieerde organisaties, breed sectoronderzoek dat alle groepen van creatie tot lezer aangaat en beeldvormende initiatieven voor de letterensector in zijn geheel.

Functioneel zou die steunpuntfunctie op een professionele manier moeten uitgevoerd worden, infrastructureel gesitueerd in een letterenkoepel-huis die de verschillende loketfuncties (VFL, bemiddelingsbureau voor literaire lezingen, steunpuntfunctie) op een gezamenlijke fysieke plek bundelt.

De ondersteuning van het BoekenOverleg behoort tot de kerntaak van deze steunpuntfunctie.

De relatie tussen de letterensector en de media

1. Inleiding

Boeken, auteurs en lezers krijgen vrij veel aandacht in de media. Tegelijk is de aandacht voor de letteren niet evident. Het boek heeft de ontorechte faam niet media-vriendelijk te zijn, literaire bijlages staan onder druk, het grote publiek wordt niet altijd maximaal bereikt... Het BoekenOverleg vraagt daarom consequente aandacht voor boeken, auteurs en lezers in de media.

2. Verworvenheden en uitdagingen

1. De leden van het BoekenOverleg onderhouden elk op hun manier contacten met redacties en marketing- /communicatie-afdelingen van kranten, tijdschriften, radio en televisie. Dat leidt tot een goede doorstroming van informatie van de sector naar de media en omgekeerd. Het blijft een uitdaging om die aandacht wakker te houden in een media-landschap dat in voortdurende evolutie is.

2. In de huidige beheersovereenkomst tussen de VRT en de Vlaamse gemeenschap krijgt 'cultuur' een belangrijke, zelfs "prioritaire" plaats. Met plezier stelt het BoekenOverleg vast dat de openbare omroep regelmatig aandacht besteedt aan auteurs, boeken en lezers en dit over alle netten en media heen. De aandacht voor evenementen en acties als de Boekenbeurs, Gedichtendag, Jeugdboekenweek, de Bibliotheekweek en verschillende literaire tentoonstellingen... zorgt ervoor dat de openbare omroep in haar signaliserende en op ontplooiing gerichte opdracht rekening houdt met de letterensector. De komst van de cultuurwebsite Cobra.be zorgt er voor dat heel wat informatie ook na het moment van uitzenden beschikbaar blijft voor het publiek. Er is daarnaast regelmatig overleg tussen de VRT en de sector, zowel via geïnstitutionaliseerde kanalen als via persoonlijke contacten.

Tegelijk ontstaat de indruk dat de aandacht voor de letteren bijna per definitie terecht komt in het specialistisch thematisch aanbod. Wanneer er in het generalistische aanbod toch aandacht is voor boeken, blijft het een uitdaging om de rijkheid van de sector aan bod te laten komen.

3. Beleidsuggesties

1. Het BoekenOverleg vraagt extra aandacht voor boeken, auteurs en lezers bij het opstellen van de nieuwe beheersovereenkomst met de VRT.

> Blijvende waakzaamheid dat aandacht voor boeken, auteurs en lezers op de openbare omroep niet per definitie in het specialistisch thematisch aanbod terecht komt.

> Waakzaamheid over de operationele kwaliteit en diversiteit van aandacht voor boeken, lezers, auteurs in generalistisch aanbod.

> Het overleg tussen de VRT en de sector moet tweerichtingsverkeer blijven.

> Een pleidooi om informatie over kinder- en jeugdliteratuur niet enkel aan bod te laten komen in kinder- en jeugdprogrammatie.

2. Daarnaast wil het BoekenOverleg consequent op de hoogte gebracht worden van mogelijkheden tot samenwerking met de openbare omroep via informatiesessies en duidelijke afspraken m.b.t. bijvoorbeeld het VRT-Archiefproject DIVA, Cobra.be etc.

3. Het BoekenOverleg vraagt consequent aandacht van de Vlaamse overheid voor de positie van boeken, auteurs en lezers in de media die ze direct of indirect steunen.